

29 Mart'ı Anımsamak!..¹

Sunay Akın

Anadolu'dan Akdeniz'e uzanan bir yol üstündeki kaya yazıtında şu yazılıdır: **"Ey yolcu, yol hazırlığını yap ve koyul yola; şunu bilerek: Yalnızca benliğinde özgür olan kişidir özgür insan. Kendi doğasındadır özgürlüğün ölçüsü. Ve kararında içtense, yüreğindeyse dürüstlüğü, işte bunlar asil yapar kişiyi. Ve bunlarla yücelir insan, hatalarla değil."**

İsparta'nın Sütçüler Kaymakamı'nı **Orhan Pamuk'un** kitaplarını toplatması, okunmalarını yasaklamasıyla tanındık. Bu uygulama, hukuk defterine büyük bir hata, aydınlanma defterine ise büyük bir ayıp olarak kaydedilmiştir. Böylesine çirkin davranışlarla insanın yücelmesinin olanaksız olduğu herkes tarafından bilinmelidir. Kitapları yasaklayanlara **"taş kafa"** denilemeyeceğini de "Yazılı Kanyon'daki taş hepimize öğretmektedir. Kitapları yasaklayanları "çağdışı" olarak adlandırmanın yanlış olduğunu yine, yüzyıllar öncesinde taşta yazılan bu yazı fısıldak kulağımıza; der ki, **"Her insanın içinde bir ham taş vardır. İnsan, ham taşı yonttuğu oranda yücelir."**

Uygarlığın temel taşı

Kitaplara ve düşünceye özgürlüğü savunmak, insanlığın yücelmesini istemektir. Uygarlık, özgürlüklerden kurulan ve inşası devam eden bir mimari yapıdır ve de temel taşlarından biri ülkemizde, Yazılı Kanyon'dadır. Kaya yazıtını görmek için Isparta'ya gitmelisiniz; Isparta'nın kitaba getirilen yasakla anılan ilçesi Sütçülüce'ye!.. Ne garip değil mi, bu şirin ilçemiz üstünde özgürlüğün en güzel tarifini yaşıyan kaya yazıtıyla değil de, kitap yasaklayan kaymakamıyla tanınıyor!.. Zaten bunun tam tersi olsaydı, Anadolu tarihinden, aydınlanmasından haberdar bireylerden oluşan bir toplum kıvamına gelseydik, o zaman kitapları, şiiirleri yasaklayan yöneticilerimiz olmazdı.

¹ 29 Mart 2006 Pazar, Cumhuriyet Gazetesi / Kültür sayfası

Hadi, kaya yazıtını bir kenara bırakalım, siz hiç Muzaffer Gökman'ın anıldığı, onun ışığını yansıtan bir yazı ya da haber okudunuz mu?..

Muzaffer Gökman, kitaplara adanmış koca bir hayatın adıdır. **Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nin "Kedili Kütüphane"** olarak anılmasına son veren, kütüphanede çalışan memurların kitap götürüp getirmek yerine, okurlara kitap öneren bir birikime sahip olmalarını sağlayan Muzaffer Gökman'dır. Evet, İstanbul'un en gözde meydanlarından birinde yer alan Beyazıt Kütüphanesi, yaklaşık altmış yıl öncesinde bir kedi hastanesinden farksızdı!

İsmail Saip Sencer'in müdür olduğu dönemde kütüphanenin durumunu, hocası Muzaffer Gökman'ın anısına bir kitap hazırlama duyarlılığını gösteren **Remzi Kırık'tan** okuyoruz: **"Kütüphanede kedi sayısının 150'ye yaklaştığı olurdu. Çoğu hastalıklı olan bu kedilere merhum Saip Efendi büyük bir şefkat gösterir, görevlilerden müdürün gözüne girmek isteyenler de göstermecilik de olsa bu ilgiye katılırlardı... Saip Efendi elini devamlı kevgire daldırıp avuç avuç ciğeri okuma salonuna, okuma masalarına, okuyucu sandalyelerine fırlatıyordu. Yüzlerce kedi bir savaş halinde bu dağılan ciğerlere saldırıyorlardı."**

Sorun sadece kediler olsa iyi!... Kütüphanenin gece bekçisi müdür yardımcısıyla bilek güreşi yapmakta, soba üzerindeki kazanda personelin çamaşırları kaynamakta, müdürün odasındaki sobanın üstünde palamut balığının pişirildiği, evi istimlak edilen bir personelin odalarından birine ailesiyle yerleştiği ve en korkuncu da, sahte doktorluk yapan bir memurun hasta muayene ettiği bir kütüphane!...

İşte sizlere çok değil, altmış yıl öncesinin Türkiye'sinden bir kütüphane manzarası!... Hem de İstanbul'un göbeğinde, kapısı Beyazıt Meydanı'na açılan bir kütüphanenin görüntüsü!

Heyecanını unutan toplum

Unutmadan; kedileri sevmemek, onları doyurmamak hiç olur mu?... Ama şüphesiz ki bunun yeri bir kütüphanenin okuma salonu olmamalıdır.

Muzaffer Gökman, Beyazıt Devlet Kütüphanesi'ni bir pislik yuvası olmaktan kurtarıp aydınlanma yuvasına dönüştürmüştür. Hem de bu başarıyı son derece zor koşullarda, kütüphaneciliğin bir meslek olarak görülmediği yıllarda sağlamıştır. Gökman, 1943 yılında, devlet dairelerinde tozlanmaya mahkum edilen eski dosyaları toplamış ve onları keserek ülkemizdeki ilk fiş kutusunu yapmıştır. Yüzyıllar öncesinde bir kayaya yazılan sözden vazgeçtim, bu bilginin değerini, heyecanını unutan bir toplumda kitap sevgisinden söz edilemez.

29 Mart 1950 tarihi, kitap dünyasında çok önemlidir. O gün, Muzaffer Gökman ve çalışma arkadaşlarının bir eseri olarak 40 bin kitaplık bir koleksiyon Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nde kitapseverlere sunulmuştur. Ne var ki, bu güzel çalışmayı insanlara sunmanın sevinci bir haberle yasa dönüşür. O gün, **"İstanbul Teknik Üniversitesi"** hocalarından **Prof. Dr. Feyyaz Gürsan** sınıfta kalan bir öğrencisinin saldırısı sonucu hayatını kaybeder!

Ülkemizde bir çocuk kütüphanesi de yine ilk kez, Muzaffer Gökman'ın emeğiyle 24 Nisan 1952 tarihinde, Beyazıt Kütüphanesi'nin çatısı altında açılmıştır.

"Kütüphaneyi boş ver"

1960'lı yıllara gelindiğinde kütüphane kitaplara dar gelir, doğal olarak... Binanın hemen yanında olan eski **"Dişçi Okulu"** nu kütüphaneye katmak isteyen Muzaffer Gökman, 18 Mart 1965 tarihli bir yazı alır, İstanbul Belediyesi'nden: **"Bahis konusu sahanın turist ve cenaze arabaları için otopark yeri olarak tefriki mecburiyeti düşünülmüş ve hazırlanan plan gerekli tasdik mercilerinden geçerek yürürlüğe girmiştir."**

Gökman'a verilen yanıt açıktır: Kütüphaneyi boş ver, biz o yeri cenaze arabaları için otopark yapacağız!

40 yıl öncesinde, cenaze arabalarına park yeri açmanın kütüphane kurmaktan daha önemli olduğu bir ülkede kitapların, şiirlerin yasaklanması şaşırtmıyor beni. Böyle bir ülkede elbette Muzaffer Gökman gibi gerçek kahramanların, kütüphanecilerin değil, katillerin, çetelerin, eli silahlı korkaklar sürüsünün öyküleri televizyon dizisi yapılacaktır!

Muzaffer Gökman, kendinden önce kütüphanede iki yıl müdürlük yapan **Selim Nüzhet Gerçek**'in rafta devrilmiş iki kitabı görmedi diye kendisine nasıl bağırıldığını anlattı durdu yıllarca:

"Sen kütüphaneci olmazsın!.."

Tüm kütüphanecilere selam olsun, sevgi olsun, saygı olsun... Onları anımsamak için **"Kütüphanecilik Haftası"**nı beklemek gerekmiyor.

Evet, uygarlık sürmekte olan bir mimari yapıdır, tuğlaları kitap olan.